

УДК 346.13

Віктор Татков,

кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
Голова Вищого господарського суду України

РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСІВ УКРАЇНИ

У статті розглядається роль судової практики у забезпеченні застосування положень Цивільного та Господарського кодексів України господарськими судами. Аналізується зміст правових позицій Вищого господарського суду України з цього питання та вносяться конкретні пропозиції щодо їх уточнення. Характеризується правовий режим постанов Пленуму Верховного Суду України.

Ключові слова: *судова практика, цивільне і господарське законодавство, формування судової практики.*

Минуло 10 років відтоді, як Верховна Рада України прийняла Цивільний і Господарський кодекси (далі — відповідно, ЦК України і ГК України) — акти, що мали на меті закласти юридичну основу для здійснення господарської діяльності в державі.

Слід зазначити, що відразу ж після прийняття ЦК України і ГК України рядом вчених і юристів-практиків почали висловлюватися побоювання стосовно складності одночасного застосування цих двох кодексів.

Зокрема зверталася увага на існування практичних проблем розмежування сфер регулювання ЦК України і ГК України, співвідношення цих кодифікованих нормативних актів як загального і спеціального тощо [1; 2; 3].

До Вищого господарського суду України (далі — ВГСУ) постійно зверталися судді місцевих та апеляційних господарських судів з проханням надати роз'яснення з питань застосування норм зазначених вище кодексів.

Зрозуміло, що відповідь на поставлені питання могла дати, перш за все, судова практика.

Метою цієї статті є дослідження ролі і значення судової практики у вирішенні проблеми застосування положень ЦК України і ГК України в умовах їх одно-

часного функціонування та пошук подальших шляхів її формування.

За час, який пройшов, було накопичено значний досвід застосування положень цих двох кодексів господарськими судами, і, хоча побоювання були небезпідставними, можна констатувати, що судова практика напрацьовує основні підходи до подолання колізій.

Розбіжності у врегулюванні майнових відносин у ЦК України та в ГК України (останній, за ідеєю розробників, покликаний регулювати майнові відносини у сфері господарювання з урахуванням їх особливостей) і породжені цим проблеми при застосуванні положень обох кодексів до тих суспільних відносин, з приводу яких розглядалися справи і вирішувалися спори господарськими судами, викликали потребу у виробленні єдиних підходів як із боку судів, так і з боку учасників судового процесу (передусім, суб'єктів господарювання) до розуміння і правильного застосування положень того або іншого Кодексу в конкретних ситуаціях. Ця потреба, по-суті, полягала у відповіді на порушені господарськими судами питання, нормами (положеннями) якого з кодексів — Цивільного чи Господарського — належало керуватися у тому чи іншому випадку.

За наявності значної кількості публікацій щодо неузгодженостей і супереч-

ностей між ЦК України і ГК України та за відсутності будь-яких офіційних роз'яснень з цього приводу з боку Верховного Суду України [4], Судова палата у господарських справах якою мала безпосереднє відношення до цих питань, оскільки переглядала постанови ВГСУ відповідно до чинного на той час законодавства, ВГСУ змушений був взяти розв'язання цього питання на себе.

З цією метою було здійснено узагальнення порушених господарськими судами питань щодо застосування норм ЦК України та ГК України, на підставі якого (із залученням до обговорення проекту суддів господарських судів та членів Науково-консультативної ради при ВГСУ) були підготовлені відповіді на зазначені питання Інформаційним листом ВГСУ від 07.04.2008 р. № 01-8/211 «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України» [5] (далі — Лист) доведені до відома господарських судів.

Зважаючи на те, що згідно з чинним на той час Законом України від 07.02.2002 р. № 3018-III «Про судоустрій України» [6] ВГСУ мав право давати спеціалізованим судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової юрисдикції, зазначений Лист не можна було кваліфікувати як рекомендаційні роз'яснення, проте він, на нашу думку, повністю відповідав такому повноваженню ВГСУ, як надання методичної допомоги судам нижчого рівня з метою однакового застосування норм Конституції України та законів у судовій практиці на основі її узагальнення та аналізу судової статистики, що було закріплене в п. 3 ч. 1 ст. 39 Закону України «Про судоустрій України».

Не підлягає сумніву, що навіть не будучи за своєю правовою природою роз'ясненнями рекомендаційного характеру, положення Листа відіграють важливу роль у забезпеченні однакової судової практики застосування основних положень цивільного і господарського законодавства, закріплених відповідно в ЦК України та ГК України. З огляду на цю обставину вважаємо за доцільне зупинитися на його найбільш важливих,

на наш погляд, положеннях, що мають принципове значення для застосування норм зазначених кодексів при вирішенні господарських спорів, які викликають певні зауваження, а тому підлягають, на нашу думку, коригуванню.

Чи не найпринциповішим питанням, що постало після прийняття ЦК і ГК України, виявилось питання стосовно співвідношення двох кодексів. Прихильники ГК України, обґрунтовуючи свою позицію застосуванням принципу «*lex specialis derogate generali*» («спеціальний закон скасовує дію загального закону»), вважають, що між загальним (ЦК України) і спеціальним (ГК України) законами існують відносини не підпорядкованості, а субсидіарності. Таке співвідношення, на переконання Г. Л. Знаменського, означає, що при регулюванні конкретних відносин у пріоритетному порядку застосовуються норми спеціального закону, яким є ГК України, а якщо вони є недостатніми для належного регулювання цих відносин, у субсидіарному порядку можуть застосовуватися норми загального закону [7].

Виходячи з цього, ВГСУ в абз. 5 п. 1 Листа зазначив, що спеціальні норми ГК України, які встановлюють особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання, підлягають переважному застосуванню перед тими нормами ЦК України, які містять відповідне загальне регулювання. Наприклад, правила ч. 1 ст. 232 ГК України, відповідно до якої збитки відшкодовуються в частині, не покритій штрафними санкціями (залікова неустойка), підлягають переважному застосуванню перед правилами ч. 1 ст. 624 ЦК України, відповідно до якої неустойка підлягає стягненню у повному розмірі, незалежно від відшкодування збитків (штрафна неустойка).

На думку спеціалістів у сфері господарського права, певні проблеми породжує застосування в судовій практиці положення абз. 6 п. 1 цього самого Листа, відповідно до якого, якщо норми ГК України не містять особливостей регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання, а встановлюють загальні правила, які не узгоджуються із відповідними правилами ЦК України, слід

застосовувати правила, встановлені ЦК України. На їх погляд, питання полягає в тому, яким чином, за допомогою яких критеріїв можна визначити, чи містять норми ГК України *особливості регулювання* майнових відносин суб'єктів господарювання (і в такому разі вони підлягають застосуванню), чи встановлюють відмінні від ЦК України *загальні правила* (і в такому разі мають застосовуватися положення ЦК України)?

У зв'язку з цим пропонується розуміти співвідношення між положеннями абз. 2 ч. 1 ст. 4 і ч. 2 ст. 4 ГК України таким чином, що ГК України визначає саме особливості майнових відносин суб'єктів господарювання, і не встановлює загальних правил регулювання майнових та особистих немайнових відносин, що регулюються ЦК України.

Такий висновок виводиться із ч. 2 ст. 9 ЦК України, згідно з якою законом можуть бути передбачені особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання.

Цивілісти вважають наведені вище доводи небезспірними.

Одним із питань, що потребує більш чіткого роз'яснення в Листі, є питання стосовно застосування аналогії закону і аналогії права. Як відомо, можливість застосування аналогії встановлена лише ЦК України (ст. 9) і не передбачена ні ГК України, ні Господарським процесуальним кодексом України (ст. 4), між тим, застосування аналогії (особливо аналогії закону) для регулювання цивільних відносин за участю суб'єктів господарювання видається вченим-господарникам цілком можливим, що, на їх думку, і мало б знайти відповідне відображення у п. 4 Листа.

Деякі положення Листа вимагають серйозного коригування у зв'язку з внесенням змін до ЦК України та ГК України, а також з прийняттям інших нормативно-правових актів. Як приклад можна згадати відповіді, наведені: а) у п. 3 стосовно ч. 4 ст. 265 ГК України, яка на сьогодні отримала серйозні редакційні зміни; б) у пунктах 10 і 11 Листа — стосовно застосування положень частин 1, 2 ст. 105 ЦК України, яка сьогодні діє в редакції Закону України від 19.05.2011 р.; в) у п. 14 Листа — стосов-

но тотожності термінів «статутний фонд» і «статутний капітал» (сьогодні в законодавстві, у тому числі в ГК України, вживається термін «статутний капітал»); г) у пунктах 33 та 45 Листа, де названі нормативно-правові акти податкового законодавства, що втратили чинність у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу, тощо.

На наш погляд, потребує також редакційних змін відповідь, надана в п. 17 Листа, щодо застосування судом наслідків недійсності правочину з власної ініціативи. Зокрема слід було б акцентувати увагу на тому, що в ч. 5 ст. 216 ЦК України йдеться про наслідки недійсності *нікчемного* (курсив наш. — В. Т.) правочину, які суд може застосувати з власної ініціативи, а встановлене п. 2 ст. 83 ГПК України право господарського суду вийти за межі позовних вимог і застосувати наслідки недійсності правочину лише у разі, якщо про це є клопотання заінтересованої сторони, стосується *оспорюваних* (курсив наш. — В. Т.) правочинів.

На нашу думку, вимагає уточнення і відповідь, наведена в п. 48 Листа, яка стосується поняття штрафних санкцій і відмежування їх від адміністративно-господарських санкцій (у тому числі — від адміністративно-господарського штрафу). Таке відмежування проводиться, зокрема: а) за підставами застосування (порушення зобов'язання або правил здійснення господарської діяльності відповідно); б) за суб'єктами, до яких можуть застосовуватися відповідні санкції (штрафні — до учасників господарських відносин, адміністративно-господарські — до суб'єктів господарювання); в) за суб'єктами, які можуть застосовувати санкції (сторона договору або уповноважений орган державної влади чи орган місцевого самоврядування відповідно); г) за порядком встановлення (штрафні — законом або договором, адміністративно-господарські — виключно законом) та строками застосування тощо [8].

Не зовсім адекватною поставленому питанню є, на нашу думку, відповідь, вміщена у п. 52 Листа, щодо правових наслідків односторонньої відмови від договору. Тому цю відповідь слід доповнити посиланням на ч. 3 ст. 651 ЦК Украї-

ни, якою встановлено, що у разі односторонньої відмови від договору у повному обсязі або частково, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом, договір є відповідно розірваним або зміненим. Виходячи з цього, наймодавцю не потрібно звертатися до суду із позовом про розірвання договору найму.

З урахуванням значимості цього Листа для вирішення проблем застосування норм ЦК України і ГК України господарськими судами та учасниками судового процесу його положення є важливим відтворити (звичайно, з урахуванням змін, внесених до ЦК України та ГК України, додатково набутого досвіду і сучасних правових позицій ВГСУ) у рекомендаційних роз'ясненнях ВГСУ у формі постанови Пленуму ВГСУ, залучивши до обговорення її проекту, як це зазвичай і практикується, членів Науково-консультативної ради при ВГСУ. Та й сама назва Листа, в якій йдеться «Про деякі питання...» свідчить про те, що він містить відповіді далеко не на всі питання, що виникають і можуть виникати у судовій практиці з приводу застосування норм двох кодексів.

З прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яким, зокрема, Верховний Суд України (далі — ВСУ) позбавлено права давати роз'яснення з питань застосування законодавства на основі узагальнення судової практики та аналізу судової статистики, яке було передбачено п. 2 ч. 2 ст. 47 Закону України від 07.02.2002 р. № 3018-III «Про судоустрій України», що втратив чинність, постало питання щодо юридичної долі (дії, значення) постанов Пленуму ВСУ, прийнятих раніше у межах його повноважень (п. 6 ч. 2 ст. 55 Закону України «Про судоустрій України»), оскільки Розділ XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» жодних положень щодо цього не містить.

На веб-сайті ВСУ України постанови Пленуму ВСУ з питань застосування законодавства, прийняті протягом 1999—2010 рр., вміщені в розділі «Пленум Верховного Суду України» також без будь-яких застережень щодо їх чинності.

Дослідники судових актів у господарському судочинстві відносять рекомен-

даційні роз'яснення ВГСУ спеціалізованим судам нижчого рівня з питань застосування законодавства щодо вирішення справ господарської юрисдикції (п. 4 ст. 32 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), а також прийняті раніше (очевидно, до прийняття зазначеного закону. — В. Т.) постанови Пленуму ВСУ до судових інтерпретаційних актів у господарському процесі [9].

Якщо виходити з паралельного існування і дії постанов Пленуму ВСУ і постанов Пленумів вищих спеціалізованих судів України (зокрема в господарській та цивільній юрисдикціях), то постає низка питань, що потребують розв'язання.

Першим з них є питання щодо співвідношення зазначених постанов у разі, якщо вони прийняті щодо застосування одних і тих самих нормативно-правових актів (наприклад, щодо застосування законодавства при вирішенні корпоративних спорів, розгляді справ про банкрутство). У разі розбіжностей між такими роз'ясненнями неважко передбачити наслідки розгляду справ господарськими судами, які враховуватимуть рекомендаційні роз'яснення ВГСУ, і Верховним Судом України, який виходитиме з своїх правових позицій, викладених у постановах Пленуму ВСУ.

Друге питання стосується можливості прийняття вищими спеціалізованими судами своїх рекомендаційних роз'яснень за наявності аналогічних роз'яснень ВСУ. Наприклад, сьогодні чинними є постанова Пленуму ВСУ від 18.12.2009 р. № 15 «Про судову практику у справах про банкрутство» [10] і рекомендації Президії ВГСУ від 04.06.2004 р. «Про деякі питання практики застосування Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [11]; постанова Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» [12] і рекомендації Президії ВГСУ від 28.12.2007 р. «Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин» [13].

Крім того, Пленум ВГСУ прийняв постанову від 23.03.2012 р. № 6 «Про судові рішення» [14], незважаючи на наявність постанови Пленуму ВСУ від

18.12.2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі» [15].

Третє питання, яке потребує відповіді, — це питання про те, яким чином узгодити правові позиції вищих спеціалізованих судів України, якщо йдеться про застосування одного і того самого законодавства судами різних юрисдикцій (наприклад, господарської і цивільної, господарської і адміністративної, адміністративної і цивільної)?

Більше того, проблема щодо дії постанов Пленуму ВСУ значно глибша, вона виходить за межі зазначених питань, оскільки зміни, що постійно відбуваються в законодавстві, вимагають адекватного реагування на них з боку вищих судових органів як шляхом прийняття нових рекомендаційних роз'яснень, так і внесення відповідних змін до вже прийнятих роз'яснень. В останньому випадку постає питання щодо приведення у відповідність до змін у законодавстві постанов Пленуму ВСУ. Не виключено, що з часом вміщені в них роз'яснення застаріють, а скасувати їх чи внести зміни до них ВСУ повноважень не має.

Враховуючи окреслені проблеми застосування постанов Пленуму ВСУ, надзвичайно важливим є розроблення шляхів їх вирішення.

Велику роль у наданні методичної допомоги господарським судам нижчого рівня відіграють інформаційні листи ВГСУ, у тому числі низка інформаційних листів, у яких тим чи іншим чином порушуються питання застосування норм ЦК і ГК України. Такі інформаційні листи залежно від мети, з якою вони видані, можна умовно поділити на чотири групи:

1) інформаційні листи, видані з метою доведення до відома господарських судів правових позицій Верховного Суду України, викладених у постановках, прийнятих за результатами перегляду судових рішень господарських судів у порядку, передбаченому розділом XII-2 Господарського процесуального кодексу України (наприклад, Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2011 р. № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» [16]);

2) інформаційні листи, видані з метою доведення до відома господарських судів інформації щодо практики застосування ВГСУ окремих норм матеріального права (наприклад, Інформаційний лист ВГСУ від 17.07.2012 р. № 01-06/928/2012 «Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права» [17]);

3) інформаційні листи, видані з метою відповіді на питання, що виникають у судовій практиці, пов'язані із застосуванням нормативно-правових актів цивільного і господарського законодавства або їх окремих норм (наприклад, Інформаційний лист ВГСУ від 29.05.2012 р. № 01-06/735/2012 «Про деякі питання практики застосування статей 785 та 786 Цивільного кодексу України» [18]);

4) інформаційні листи, видані з метою доведення до відома господарських судів інформації щодо прийнятих нормативно-правових актів та змін до них (наприклад, Інформаційний лист ВГСУ від 09.03.2010 р. № 01-08/130 «Про Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» [19]).

Такі інформаційні листи, на відміну від рекомендаційних роз'яснень ВГСУ, не містять рекомендацій щодо застосування законодавства при вирішенні господарських спорів чи розгляді справ про банкрутство. Проте вони містять інформацію щодо правових позицій судових органів (господарських судів) при застосуванні тих або інших положень матеріального права (зокрема норм цивільного і господарського законодавства), і, таким чином, до певної міри слугують відповідним орієнтиром як господарським судам, так і учасникам господарських відносин.

Можливість ефективного застосування одночасно існуючих норм ЦК і ГК України на даному етапі значною мірою залежить від того, наскільки точно і правильно застосовуються на практиці, зокрема у господарському судочинстві при розгляді конкретних справ, норми і положення ЦК і ГК України і яким чином формується відповідна судова практика. А це вже питання праворозуміння, що охоплює закономірності виникнення,

розвитку, функціонування права і правових явищ, представленого у вигляді конкретних правових ідей, систем поглядів, теоретичних конструкцій тощо [20], і відображає результат процесу пізнання сутності права, тобто внутрішньої цілісності всіх його різноманітних властивостей.

Проведений аналіз окремих аспектів впливу судової практики на можливість одночасного застосування положень ЦК України і ГК України, а також шляхів подальшого її формування дає підстави для таких висновків.

З метою підвищення ефективності впливу судової практики на вирішення проблеми застосування положень цивільного і господарського законодавства доцільно прийняти відповідну постанову Пленуму ВГСУ, поклавши в її основу як судову практику ВГСУ, так і правові позиції ВСУ.

Роль і значення судової практики не повинні зводитися лише до забезпечення однакового застосування господарськими судами положень чинного цивільного і господарського законодавства. ВГСУ має і може здійснювати активний вплив на зміст цього законодавства, оскільки в положеннях і роз'ясненнях судової практики проглядаються недоліки нормативно-правових актів і, водночас, знаходять свій прояв оптимальні варіанти їх подолання:

1) у разі виявлення розбіжностей в правових позиціях вищих спеціалізованих

судів і ВСУ, викладених в їхніх рекомендаційних роз'ясненнях, судам відповідних юрисдикцій належить враховувати правові позиції вищих спеціалізованих судів;

2) вищі спеціалізовані суди мають право давати рекомендаційні роз'яснення спеціалізованим судам нижчого рівня з питань застосування законодавства навіть за наявності прийнятих з цих питань постанов Пленуму ВСУ, оскільки жодних перешкод для цього Законом України «Про судоустрій і статус судів» не передбачено;

3) наділення вищих спеціалізованих судів правом давати спільні рекомендаційні роз'яснення у формі спільних постанов їхніх Пленумів у разі, якщо вони стосуються питань застосування одного і того самого законодавства при вирішенні справ різних юрисдикцій. З цією метою до Закону України «Про судоустрій і статус судів» доцільно внести відповідні зміни.

Здійснення вищими спеціалізованими судами зазначених повноважень з урахуванням напрацьованої протягом багатьох років судової практики і рекомендаційних роз'яснень ВСУ дозволить, на нашу думку, безболісно і без будь-яких втрат та ускладнень замінити постанови Пленуму ВСУ, що містять рекомендаційні роз'яснення, аналогічними постановами Пленумів вищих спеціалізованих судів, що дасть змогу у разі необхідності оперативно вносити до них відповідні зміни.

ПРИМІТКИ

1. Цивільний та Господарський кодекси України: підсумки застосування : матер. наук.-практ. конф. «Цивільний та Господарський кодекси України: підсумки застосування» (травень 2005 р., м. Ялта). — К. : Центр комерційного права, 2005. — 50 с.

2. Актуальні проблеми господарського права : зб. наук. праць (за матер. «круглого столу», м. Київ, 16.12.2004 р.) / ред. кол. : О. Д. Крупчан (гол.), В. В. Луць, М. К. Галантич [та ін.]. — К. : НДІ приватного права і підприємництва АПРн України, 2005. — 140 с.

3. Реалізація чинних Цивільного та Господарського кодексів України: проблеми та перспективи : зб. наук. праць (за матер. наук.-практ. конф., м. Київ, 24.11.2005 р.) / редкол. : О. Д. Крупчан (гол.) [та ін.]. — К. : ГІДІ приватного права і підприємництва АПРн України, 2006. — 320 с.

4. Слід, однак, зазначити, що за участю групи суддів Верховного Суду України (у тому числі голови і заступника голови Судової палати у господарських справах, було видано досить ґрунтовну працю, присвячену проблемам у застосуванні ЦК і ГК України (див.: Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України / за ред. А. Г. Яреми, В. Г. Ротаня. — К. : Реферат, 2005. — 336 с.), яка, хоч і носила неофіційний характер, проте до певної міри сприяла розумінню положень нового ЦК України та ГК України.

5. Юридичний вісник України. — 2008. — № 18—19.

6. Офіційний вісник України. — 2002. — № 10. — Ст. 441.

7. Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды : сб. науч. трудов / Г. Л. Знаменский. — К. : Юринком Интер, 2012. — С. 347.
8. Щербина В. С. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — С. 312.
9. Кот О. В. Судові акти в господарському процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04 / О. В. Кот. — К., 2011. — С. 8—9.
10. Вісник Верховного Суду України. — 2010. — № 2.
11. Вісник господарського судочинства. — 2004. — № 4.
12. Вісник Верховного Суду України. — 2008. — № 11.
13. Вісник господарського судочинства. — 2008. — № 1.
14. Електронний ресурс. — Режим доступу : http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/10042012_6.pdf.
15. Вісник Верховного Суду України. — 2010. — № 1.
16. Електронний ресурс. — Режим доступу : <http://www.arbitr.gov.ua/news/872>.
17. Електронний ресурс. — Режим доступу : <http://www.arbitr.gov.ua/news/1042>.
18. Електронний ресурс. — Режим доступу : <http://www.arbitr.gov.ua/news/1015>.
19. Електронний ресурс. — Режим доступу : <http://www.arbitr.gov.ua/news/795>.
20. Попов В. И. Правопонимание в советской юридической науке : дис. канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. И. Попов. — М., 2001. — С. 10.

Татьков Виктор. Роль судебной практики в обеспечении применения положений Гражданского и Хозяйственного кодексов Украины.

В статье рассматривается роль судебной практики в решении проблем применения положений Гражданского и Хозяйственного кодексов Украины хозяйственными судами. Анализируется содержание правовых позиций Высшего хозяйственного суда Украины по этому вопросу и вносятся конкретные предложения по их уточнению. Характеризуется правовой режим постановлений Пленума Верховного Суда Украины.

Ключевые слова: судебная практика, гражданское и хозяйственное законодательство, формирование судебной практики.

Tat'kov Victor. The role of judicial practice in solving problems related to application of the provisions of the Civil and Economic Codes of Ukraine by economic courts.

The article examines the role of judicial practice in solving problems related to application of the provisions of the Civil and Economic Codes of Ukraine by economic courts. It analyzes the content of legal positions of the Higher Economic Court of Ukraine related to this issue and makes concrete suggestions as for their clarification. It characterizes legal regulation of resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine.

Key words: judicial practice, civil and economic legislation, forming of judicial practice.